

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

ASIA Lausunto koskien luonnosta hallituksen esitykseksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

LAUSUNTOPYYNTÖ

OKM/46/010/2013

LAUSUNNON ANTAJA

Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry

Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry:llä on jäseninään n. 750 ammattimaisesti toimivaa kevyen musiikin säveltäjää, sanoittajaa ja sovittajaa. Yhdistyksemme on Teoston jäsen. Valvomme ja edistämme suomalaisten säveltäjien, sanoittajien sekä sovittajien taloudellisia ja ammatillisia etuja, yhteiskunnallista arvostusta sekä yhteisöllisyyttä.

Elvis ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ja lausuu kunnioittaen seuraavaa. Viittaamme myös Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n ja Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY -projektin lausuntoihin asiassa.

YHTEENVETO

- Ehdotettu keskeytysmääräyssiänsäntönsä tarkastaminen niin, että menettely voidaan kohdistaa myös ulkomailta toimiviin ja/tai ylläpitäjien henkilöllisyyden salaaviin palveluihin on hyvä ja kannatettava muutos.
- Esitystä on kehitettävä edelleen niin, että määräykset voidaan saattaa voimaan tasapuolisesti kaikkia samankaltaisia Internetin palveluntarjoajia (välittäjiä) kohtaan.
- Ehdotettu uusi hidastamismääräys saattaa olla hyvä lisäkeino laittomien palveluiden toiminnan estämiseksi, mutta se ei korvaa muita, jo käytössä olevia, ja voinee toimia vain niiden rinnalla. Hidastamismääräyksen todellisesta tehokkuudesta ei ole kokemuksia.
- Esitykseen tulee lisäksi ottaa mukaan ns. *huomautuskirjemenettely*.
- *Itsenäisen pysyvän kieltokanteen* nostaminen välittäjiä kohtaan tulee säätää mahdolliseksi. Tätä edellyttää mm. Infosoc direktiivikin, ja tätä on myös tekijänoikeustoimikunta esittänyt.
- Ehdotettuja 60 c ja 60 d pykälä on tarpeen vielä edelleen kehittää
 - poistamalla pykälistä tarpeettomana viittaukset verkkopalvelun ylläpitäjään ja palvelun tarkoitukseen.
 - säätämällä menettelystä, jolla tuomioistuimen yhtä välittäjää kohtaan antama lainvoimainen päätös voidaan laajentaa ulottamaan koskemaan kaikkia samanlaisia Suomessa toimivia välittäjiä kohtaan.
- Kannatamme *sovittelun* käyttömahdollisuuksien tutkimista nuorten tekemien tekijänoikeusloukkauksissa
- Välittäjien (teleoperaattoreiden) roolin ja vastuun korostaminen luvattoman verkkojakelun ja muun verkkopiratismiin torjunnassa

1. Johdanto

Olemme tyytyväisiä siihen, että Opetus- ja kulttuuriministeriö on aktiivisesti ryhtynyt toimenpiteisiin pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman toteuttamiseksi.

Luvattoman teosten verkkokäytön haitallisuus luoville toimialoille ja koko yhteiskunnalle ei OKM:ssä laaditun taustaselvityksen *Luvattoman verkkojakelun vähentämisekeinojen arviointia (2013:13)* perusteella jää epäselväksi, ei myöskään verkkopiratismiin vastaisten tehokkaiden keinojen merkitys laillisten verkkopalvelujen toimintaedellytysten ja digitaalisen talouden kasvun turvaamisessa.

Viimeaikaiset tilastot osoittavat, että digitaalinen musiikkikauppa on Suomessakin kääntynyt hyvään kasvuun. Erilaisia verkkomusiikkipalveluita on markkinoillamme laaja valikoima. Luvattoman verkkojaketun vastaiset tehokkaat keinot tulisi erityisesti nähdä yhtenä kotimaisen elinkeinotoiminnan keskeisenä toimintaedellytyksenä. Suomalaisen kulttuurituotannon pienet ja pääsääntöisesti kansalliset markkinat tekevät toimialasta erityisen haavoittuvan aineistojen luvattoman käytön vaikutuksille. Verkkopiratismiin vastaiset toimet ovat siten myös panostus kotimaisen kulttuurielämämme elinvoimaisuuteen.

Pidämme oikeana taustaselvityksen linjausta, jonka mukaan ensisijaista on keskittyä *laillisten markkinoiden kehittämiseen* (s. 133). Verkkopiratismiin vastaisia toimia - sekä kannusteita että sanktioita - tulee arvioida tätä tavoitetta vasten. Toimet eivät ole päämäärä itsessään vaan keinoja laillisten markkinoiden tukemiseen ja reilun kilpailun edistämiseen.

2. Hidastamismääräys

Edellä sanottua silmällä pitäen hidastamismääräykselle esityksessä annetut perustelut ovat oikeuspoliittisesti arveluttavia.

Luonnoksessa esitetään säädettäväksi uutta vaihtoehtoista menettelyä nykyisen keskeyttämismääräyksen rinnalle. Kuten luonnoksessakin tuodaan esiin, ei vastaavaan menettelyyn ole päädytty minkään muun maan lainsäädännössä. Hidastamismääräyksen tehoista ja kustannuksista on esitetty perusteltuja epäilyjä, joiden johdosta sen käyttökelpoisuus nykYTEKNIKoin voi olla heikohko.

Hidastamismääräyksen oikeuspoliittinen viesti on verkkopiratismia suosiva. Se, että laitonta materiaalia verkosta hakeva pääsee esim. puolen minuutin jonotusajan jälkeen palveluun ja siellä luvatta jaettavaan aineistoon ei anna kansalaisille oikeaa viestiä luovan työn suojasta ja asemasta Suomessa.

Esitettyjen kannanottojen perusteella on ilmeistä, että hidastamismääräys olisi useimmiten täysin tehoton eikä estäisi piratismia. Esim. BitTorrent-palveluiden käyttöön sillä ei olisi vaikutuksia.

Internetpalveluntarjoajien alustavien arvioiden mukaan hidastamismääräysten täytäntöönpano- ja ylläpitokustannukset olisivat todennäköisesti huomattavasti kalliimpia kuin jo nyt tiedossa olevien estomääräysten keskimääräiset kustannukset.

Mikäli hidastamismääräys halutaan lakiin lisätä, tulee sen olla myös olla tosiasiallisesti tehokas laittoman verkkojaketun estämiseksi. Toimenpide, joka ei pyri *estämään* luvattonta verkkojaketua, ei voi olla *tehokas* verkkopiratismiin torjuntakeino.

Pykäläluonnoksissa (60 c-f §) käytetty termi "verkkopalvelun ylläpitäjä" on turha. Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissakin termi rinnastetaan "väitettyyn loukkaajaan" (s. 11). Oikeusvarmuuden ja selkeyden takaamiseksi sekä tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi tulee termi "verkkopalvelun ylläpitäjä" poistaa tarpeettomana.

Erityisesti on syytä vielä tähdentää, että keskeyttämismääräys ja hidastamismääräys eivät voi olla tuomioistuimen määrääminä pakkokeinoina vaihtoehtoisia siten, että keskeyttämismääräyksen edellytysten jäädessä täyttymättä tuomioistuin voisi antaa hidastamismääräyksen. Tämän tulee olla mahdollista vain silloin, jos oikeudenhaltija harkintansa perusteella on nimenomaisesti hakenut molempia määräyksiä.

3. Huomautuskirjemenettely

Edelleen olisi pidettävä aktiivisena vaihtoehtona ns. kirjemenettely, joka vuonna 2010 valmisteltiin jo hallituksen esityksen muotoon. Hidastamismääräykseen verrattuna kirjemenettely on tarkkarajainen keino ja sen tavoitteenasettelu ja rooli luvattoman verkkojaketun torjunnan

kokonaisuudessa selkeitä. Huomautuskirjemenettelystä on hyviä kokemuksia monissa maissa. Menettelynä se mahdollistaa pehmeämmät keinot puuttua luvattomaan verkkojakeluun tiedotuksellisin keinoin.

Uuteen esitykseen huomautuskirjemenettelystä tulee sisällyttää seurantamekanismi, joka mahdollistaa puuttumisen huomautuksista huolimatta jatkuvaan luvattomaan toimintaan.

4. Itsenäinen kieltokanne

Suomen lainsäädäntö ei nyt käsillä olevan luonnoksen jälkeenkään täytä tietoyhteiskuntadirektiivin asettamia velvoitteita. Tietoyhteiskuntadirektiivin 8 artiklan 3 kohta edellyttää, että jäsenvaltioiden on varmistettava oikeudenhaltijoille mahdollisuus hakea kieltä tai määräystä sellaisia välittäjiä vastaan, joiden palveluja kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuden rikkomiseen.

Luonnoksen mukainen esitys ei täytä direktiivin asettamia selkeitä lainsäädäntövaatimuksia pysyvien kieltotuomioiden mahdollisuudesta välittäjiä kohtaan. Nyt esillä olevien muutosten lisäksi tulee säätää pysyvän kieltotuomion mahdollisuudesta välittäjiä kohtaan. Tämä muutos on toteutettavissa tekijänoikeustoimikunnan (2012:2) mietinnössä esittämällä perusteilla ja seuraavassa muodossa:

Uusi 56 g § 2 momentti: "Tuomioistuimien voi määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän tai muun välittäjän (välittäjä) estämään asiakkailtaan pääsyn verkkosivulle, jota käytetään tekijänoikeudella suojatun aineiston saattaminen yleisön saataviin ilman oikeudenhaltijan suostumusta, jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon aineistoa yleisön saataviin saattavan henkilön, sitä vastaanottavan henkilön, välittäjän ja tekijän oikeudet (pääsyn estäminen)."

5. Sovittelun käyttämättömyyden tutkiminen nuorten tekemissä tekijänoikeusloukkauksissa

Ministeriön taustaselvityksessä on selostettu rikosasioiden sovittelua koskevan lainsäädännön perusteita (s. 140-141). Sovittelua ei selvityksen mukaan ole juurikaan sovellettu tekijänoikeuden loukkauksiin. Kannatamme opetus- ja kulttuuriministeriön suunnitelmaa laatia selvitys sovittelumekanismien soveltuvuudesta erityisesti nuorten tekemiin tekijänoikeuden loukkauksiin. Mikäli sovittelun todetaan olevan käyttökelpoinen keino, olisi seuraavaksi mietittävä mahdollisuuksia edistää sen soveltamista käytännön oikeuselämässä.

6. Välittäjien (teleoperaattoreiden) roolia ja vastuuta luvattoman verkkojakelun ja muun verkkopiratismien torjunnassa tulisi korostaa

Välittäjillä (teleoperaattoreilla) on yhteiskunnassa tärkeä rooli viestien välittäjinä. Niiden käyttöön annetaan yhteiskunnan olennaisia raaka-aineita ja resursseja esimerkiksi taajuuksien muodossa. Yhteiskunnan tulisi voida edellyttää saavansa vastineena vastuullista toimintaa ja aktiivista tukea yleisen yhteiskuntajärjestyksen ylläpitämiseen myös tietoverkoissa.

Jatkovalmistelussa tulisi selvittää, miten välittäjät (teleoperaattorit) voisivat myös muilla aktiivisilla tavoilla - esimerkiksi vapaaehtoisella viestinnällä asiakkailleen osallistua verkkopiratismien torjuntaan.

Helsingissä tammikuun 16 päivänä

Aku Toivonen
toiminnanjohtaja, Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry